

בבית המשפט העליון

בש"פ 8092/18

לפני: כבוד השופט י' עמית

העורר: יהודה כהן

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בתיק-274-17-12 שניתנה ביום 12.11.2018 על ידי כבוד השופטת מ' ברק-נבו

תאריך הישיבה: י"א בכסלו התשע"ט (19.11.2018)

בשם העורר: עו"ד ניר ישראל

בשם המשיבה: עו"ד עידית פרג'ון, עו"ד שרון מנוביץ ועו"ד ניר הורוביץ

החלטה

ערר לפי סעיף 74(ה) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: החס"פ), על החלטתו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (השופטת מ' ברק נבו) מיום 12.11.2018.

1. העורר הוא אזרח ישראלי שמתגורר בהונגריה. על פי כתב האישום שהוגש נגדו, במהלך שנת 2015, בהיותו בישראל, יצר העורר קשר עם אדם המכונה "גרייגוס". נספר לקורא כי אותו גרייגוס פעל באותו זמן כסוכן מטעם רשויות האכיפה של ארה"ב, ופעילותו בארץ נעשתה בשיתוף פעולה עם הרשויות בישראל. גרייגוס העביר לעורר פרטים של חשבונות בנק פיקטיביים ברחבי אירופה, וחשבונות אלו שימשו לביצוע פעולות הונאה של חברות אירופאיות. ההונאה בוצעה על ידי קבוצת אנשים שזהותם אינה ידועה, אשר הציגו מצג שווא בפני החברות וגרמו להן להעביר כספים לחשבונות הבנק הפיקטיביים. כך, בחודש מאי 2015 פנו מבצעי ההונאה לחברה הצרפתית 2CJL באמצעות כתובת דוא"ל פיקטיבית, וגרמו לה להעביר 238,000 יורו לחשבון בנק של חברה פיקטיבית, שסופק לעורר על-ידי גרייגוס מבעוד מועד. בחודש יוני 2015 פנו מבצעי ההונאה לחברה גרמנית בשם MOUSER ELECTRONICS וגרמו לה להעביר

480,000 יורו לחשבון בנק של חברה פיקטיבית, שגם את פרטיו גרייגוס סיפק לעורר מראש. בשני המקרים, רשויות החקירה בארה"ב התערבו ומנעו את העברת הכספים למבצעי ההונאה. בגין מעורבותו של העורר במעשי ההונאה יוחסו לו עבירות של סיוע לקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות והלבנת הון.

2. כאמור, פעילותו של גרייגוס בישראל ומגעיו עם העורר נעשו בהיותו סוכן של רשויות האכיפה בארה"ב. לאחר הגשת כתב האישום נגד העורר, חתם גרייגוס על הסכם וזכה למעמד של עד מדינה בישראל, כדי למנוע את העמדתו לדין בארץ.

גרייגוס שוהה כיום בארה"ב, וצפוי להעיד במשפטו של העורר בסוף החודש הנוכחי. מלכתחילה הוא היה אמור להגיע לישראל, אך בהמשך נעתר בית המשפט לבקשת המדינה והורה כי עדותו תישמע באמצעות video conference, משום שרשויות החוק בהונגריה הוציאו נגדו צו מעצר בינלאומי. בשלב זה ביקש העורר לקבל לעיונו את צו המעצר הבינלאומי וחומרי חקירה נלווים. הבקשה נדונה, באופן חריג, בפני המותב בפניו מתנהל התיק העיקרי, שדחה את הבקשה וקבע כי "בידי המדינה אין חומרים נוספים [...] איני רואה לנכון לשלוח את המאשימה לחפש חומרים נוספים שההגנה סבורה שנמצאים בהונגריה. ידוע, גם בתיק זה, כי עד המדינה הוא בעל עבר פלילי".

3. בערר נטען כי גרייגוס הוא העד היחיד (מלבד אנשי רשויות החוק) שקושר את העורר לביצוע העבירות, וכי לעברו הפלילי בארה"ב ובהונגריה יש חשיבות לצורך הערכת מהימנותו ובירור האינטרס שלו במסירת העדות. בין היתר נטען כי עבירות שביצע גרייגוס בארה"ב הובילו לגיוסו כסוכן FBI, וכי בהונגריה הוא נחשד בביצוע עבירות הונאה בהיקף עצום של מיליארדי יורו. על פי הטענה, גרייגוס הוא ארכי-פושע, נוכל מקצועי, ולחשיפת הרקע האישי שלו יש חשיבות להליך המתנהל נגד העורר. במהלך הדיון בפניי הציג בא-כוחו של העורר כתבות מתורגמות באופן לא מקצועי מהעיתונות ההונגרית, המדווחות לכאורה על חשדות נגד גרייגוס לביצוע עבירות בהיקף כספי עצום.

המדינה התנגדה לבקשה מהטעמים עליהם אעמוד להלן, וכן הבהירה כי ממשלת הונגריה פרסמה בקשה למעצרו של גרייגוס ("הודעה אדומה"), להבדיל מצו מעצר בינלאומי.

4. דין הבקשה להידחות.

איני רואה צורך לחזור על כל ההלכות הנוגעות לעיון ההגנה בחומרי חקירה לפי סעיף 74 לחסד"פ, ואסתפק בציטוט מתוך החלטתי בבש"פ 8252/13 מדינת ישראל נ' שיינר, בפסקה 11 (23.1.2014):

"[...] גם חומר שאינו נמצא פיזית בתיק החקירה, אך נמצא בשליטתן ובהישג ידן של רשויות אכיפת החוק, או שצריך להימצא בידי התביעה או הרשות החוקרת יכול וייחשב כ'חומר חקירה' [...] אי-הימצאות החומר בידי רשויות התביעה והחקירה, מהווה אינדיקציה לכך שעל פני הדברים אין מדובר ב'חומר חקירה'" (ההדגשה במקור).

יישום ההלכות המקובלות בנסיבות המקרה דנא – מוביל לדחיית הערר. עסקינן במידע שלא זו בלבד שאינו נמצא בידי רשויות החקירה, אלא לא נמצא בתחום שליטתן ואף לא במדינת ישראל. העורר מבקש להמציא לידיו חומר חקירה ממדינה זרה, שאינו מתייחס למידע הנוגע לביצוע העבירות המיוחסות לעורר, אלא למידע אודות הליך פלילי נגד עד המדינה. הלכה למעשה, העורר אינו מבקש להיחשף למידע קונקרטי שעשוי להיות בעל ערך לבירור עובדות כתב האישום, אלא להליכים נפרדים המתנהלים בהונגריה, אם בכלל, נגד עד המדינה גרייגוס, באופן שלשיטתו עשוי לכאורה להשליך על הערכת מהימנותו ועל המניעים למסירת עדותו. אמנם פרטי ההסכם שנחתם עם עד מדינה, ובמקרים מסויימים גם נתונים על עברו הפלילי, עשויים להיחשב "חומר חקירה", אך אין להרחיב את ההגדרה יתר על המידה. כפי שנאמר בבש"פ 3099/08 אברהמי נ' מדינת ישראל, בפסקה 9 (23.2.2009): "חומר הנוגע לתקיפת מהימנותו של עד מרכזי עשוי להיות חלק מחומר החקירה, אולם לא תמיד כך. ככל שהחומר המבוקש מרוחק מן העניין המתברר בפני בית המשפט, כך קטנה הרלבנטיות שלו, לעיתים עד כדי הוצאתו ממסגרת המושג: 'חומר חקירה'" (ראו גם: בג"ץ 233/85 אל הוזייל נ' משטרת ישראל, פ"ד לט(4) 124, 129-130 (1985) (להלן: עניין אל הוזייל); בש"פ 2602/96 זינגר נ' מדינת ישראל, פ"ד נ(3) 231, 232 (1996); בש"פ 5425/01 אל חאק נ' מדינת ישראל, פ"ד נה(5) 426, 430 (2001)).

5. ודוק: אני נכון להניח, כי מידע על עברו הפלילי של עד מדינה ועל מעלליו, הוא רלוונטי, כאחד הפרמטרים המובאים בפני בית המשפט לצורך הערכת מהימנותו. אלא שבמקרה הנוכחי, העובדות המרכזיות בעניין הרקע לפעילותו של גרייגוס כבר ידועות: גרייגוס אינו עד מזדמן אלא עבריין שהופעל כסוכן בידי רשויות האכיפה

בארה"ב ובישראל, והסכם עד המדינה כבר נחשף לעיני ההגנה. "ביחס לעד מדינה מודע בית המשפט מראש לעובדה, שמעיד לפניו עברייני, בו בזמן שאין לו בדרך כלל חשד כזה, כאשר המדובר בעד רגיל" (עניין אל הווייל, בעמ' 130); וגם בעניינינו בית משפט קמא כבר עמד על כך שעד המדינה אינו טלית שכולה תכלת. על רקע זה, השאלה אם גרייגוס ביצע עבירות הונאה נוספות בהונגריה, ואפילו בהיקף נרחב, אינה רלוונטית בעוצמה כזו, שיש להורות לרשויות התביעה בישראל לפנות לממשלת הונגריה בבקשה לקבל מידע. כמו כן, נזכיר כי שורת עמימות סביב פרטי החקירה בהונגריה. ראשית, לא הוצג מקור מוסמך שמסביר מהם החשדות נגד גרייגוס. שנית, לא ברור באיזה שלב נמצא ההליך (האם בשלבי חקירה גרידא? האם הועמד לדין? האם הורשע?). ככל שמדובר בחקירה שטרם הסתיימה, פוחתת הנטייה לחשוף את החומר לעיני העורר (בש"פ 4681/18 פלוני נ' מדינת ישראל, בפסקה 3 והאסמכתאות שם (21.6.2018)). על כל פנים, אם בא-כוח העורר סבור כי יש רלוונטיות לעבירות שבוצעו בהונגריה, הרי שבמסגרת החקירה הנגדית הוא יכול לעמת את גרייגוס עם המידע על קיומם של הליכים נגדו גם בהונגריה.

ודוק: אינני שולל אפריורית כי ייתכנו מקרים שבהם תוכר זכותו של הנאשם לקבל לעיונו חומר המצוי בידי רשויות חקירה במדינה אחרת, אך בקשתו של העורר במקרה הנוכחי אינה קרובה לכך (השוו לבש"פ 716/17 מלול נ' מדינת ישראל (20.2.2017), שם נזקק הנאשם לחומרי חקירה מארה"ב לצורך הוכחת טענתו כי הוא כבר הועמד לדין בגין אותן עבירות בהן הוא נאשם בישראל).

6. נוכח האמור, איני רואה להורות למדינה להשיג חומר נוסף שיועבר לעיון ההגנה, ולפיכך הערר נדחה.

ניתנה היום, י"א בכסלו התשע"ט (19.11.2018).

ש ו פ ט